

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 99/2023-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou BERNÍK & partneri, s. r. o., Štúrova 101, Svit, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Berník, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Cdo/109/2022 z 28. júla 2022 a postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5Cdo/109/2022 z 28. júla 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého rozsudku a ďalších príloh ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou proti žalovanému [REDAKOVANÉ], pobočka poisťovne z iného členského štátu, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], domáhal zaplataenia 213 424,42 eur s príslušenstvom z titulu škody na zdraví spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Konanie bolo pôvodne vedené na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 12C/206/2016. Podaním doručeným Okresnému súdu Poprad 11. apríla 2017 sťažovateľ „upresnil“ označenie žalovaného uvedeného v žalobe na [REDAKOVANÉ] Zrt., cudzojazyčné obchodné meno: [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Budapešť 1134, Maďarsko, a súčasne navrhol, aby súd v zmysle § 80 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozhodol, že namiesto žalovaného vstupuje obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Okresný súd Poprad uznesením z 11. januára 2018 návrhu sťažovateľa

na zmenu subjektu na strane žalovaného vyhovel. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) ako miestne príslušný súd rozsudkom č. k. 7C/15/2018-216 zo 4. februára 2019 konanie v časti týkajúcej sa istiny 98 237,22 eur zastavil, vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %. Zamietnutie žaloby vecne odôvodnil dôvodnosťou námietky premlčania vznesenej žalovaným vzhľadom na to, že návrh sťažovateľa na zmenu subjektov na strane žalovaného bol podaný po uplynutí premlčacej doby, a to až 11. apríla 2017, pričom k spočívaniu premlčacej doby podaním proti žalovanému, organizačnej zložke právnickej osoby, t. j. procesne nespôsobilému subjektu, podľa § 112 Občianskeho zákonníka nedošlo, pretože v žalobe nebol žalovaný správne označený. Na základe sťažovateľom podaného odvolania Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 10Co/78/2019-275 z 22. augusta 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) v napadnutej zamietavej časti potvrdil, keďže sa v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke stotožnil s dôvodmi rozsudku okresného súdu. Na doplnenie uviedol, že žalobca podal žalobu na miestne nepríslušný Okresný súd Poprad a ako žalovaný subjekt označil [REDAKOVANÉ], pobočka poisťovne z iného členského štátu, so sídlom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorého právnou formou bol podnik zahraničnej osoby (organizačná zložka podniku zahraničnej osoby). S poukazom na § 5 ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), § 160 ods. 2 a 3 písm. b) prvú vetu CSP uviedol, že súd prvej inštancie nemal voči sťažovateľovi poučovaciu povinnosť, keďže bol v konaní od začiatku zastúpený advokátom a bolo tak výlučne jeho povinnosťou v žalobe označiť procesne spôsobilý žalovaný subjekt. Nestotožnil sa s názorom sťažovateľa, že úlohou súdu je pomáhať žalobcovi odstrániť formálne prekážky brániace meritórnemu prerokovaniu uplatneného nároku s cieľom predísť odopretiu prístupu k spravodlivosti a že jeho povinnosťou bolo vyzvať sťažovateľa na odstránenie väd podania podľa § 43 OSP. Dôvodil, že označenie žalovanej strany bez právnej subjektivity nie je formálnym nedostatkom, ale ide o esenciálnu náležitosť žaloby, podmienku konania, splnenie ktorej je súd povinný skúmať kedykoľvek počas konania. Procesný postup Okresného súdu Poprad, ktorý uznesením z 11. januára 2018 rozhodol tak, že namiesto v žalobe označeného subjektu bez právnej subjektivity pripustil vstup subjektu s právnou subjektivitou, bol podľa odvolacieho súdu v absolútnom rozpore so zákonom. Dodal, že nedostatok procesnej subjektivity je taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, pričom ak by mal sťažovateľ v úmysle žalovať zahraničnú právnickú osobu, musel by k žalobe pripojiť aj výpis z registra alebo z inej evidencie, do ktorej je zahraničná osoba zapísaná. Sťažovateľ však v žalobe jasne, nezameniteľne a zrozumiteľne označil za žalovaného len organizačnú zložku zahraničnej právnickej osoby, ktorá nemá procesnú subjektivitu. Z tohto dôvodu nemožno hovoriť o vade podania spočívajúcej v mylnom označení subjektu, pretože nejde o chybu v písaní alebo o inú zrejmu nesprávnosť, ktorá sa vyskytla pri písomnom vyhotovovaní žaloby. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Proti napadnutému rozsudku podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Napadnutý rozsudok je vzhľadom na aplikáciu nesprávneho výkladu príslušných ustanovení OSP a mechanickú aplikáciu práva abstrahujúcu od účelu právnej úpravy ústavne nekonformný, a preto nezákonný a protiústavný. Skutkové a právne závery vyvedené najvyšším súdom „*trpia vadou nazerania na vec optikou príliš rigidného výkladu procesných pravidiel, čo je z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné*“, porušujúce právo sťažovateľa na spravodlivý súdny proces. Sťažovateľ najvyššiemu súdu (a rovnako aj okresnému súdu a krajskému súdu) vyčíta, že odmietol ústavne konformnú interpretáciu § 43 OSP. Ak by všeobecné súdy aplikovali na celú vec výklad súladný s ústavou, tak by nepochybne vyzvali sťažovateľa na odstránenie nedostatkov žaloby v zmysle predmetného ustanovenia a následne by nedošlo k nesprávne posúdeniu otázky včasného uplatnenia žaloby.

b) Odhliadnuc od už uvedeného, sťažovateľ dáva do pozornosti, že z jeho strany došlo k odstráneniu väd podania, a to aj bez výzvy súdu prvej inštancie v zmysle § 43 OSP, a to v rámci návrhu na zmenu v osobe žalovaného, ktorému Okresný súd Poprad vyhovel, avšak následne okresný súd „*aplikoval ústavne nekonformný výklad procesných predpisov*“, keď predmetné spresnenie označenia žalovaného nepovažoval za odstránenie väd podania, ale návrhu na zmenu strán sporu v zmysle § 80 CSP pripísal účinky podania novej žaloby. Uvedené tak viedlo k akceptácii námietky premlčania podanej žalobou a k rozhodnutiu v neprospech sťažovateľa, pričom predmetný právny záver potvrdil krajský súd a v dovolacom konaní aj najvyšší súd.

c) Poukazujúc na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky vo veci sp. zn. 31Cdo/2847/2011 a rozhodnutia ústavného súdu vo veciach sp. zn. I. ÚS 540/2015 a sp. zn. II. ÚS 675/2016, bol podľa sťažovateľa súd povinný vyzvať ho na odstránenie nedostatkov žaloby, pričom táto povinnosť vychádza zo samotného rozporu medzi uplatneným nárokom a v žalobe označeným nositeľom povinnosti. Ústavný súd v rozhodnutí č. k. I. ÚS 540/2015-10 vyslovil právny záver, že uvedenie takých právnych predpisov v žalobe, z ktorých jednoznačne vyplýva, aký subjekt mal sťažovateľ v úmysle žalovať, v kontexte označenia iného subjektu v žalobe zakladá nezrozumiteľnosť žaloby vo forme jej neurčitosti, pričom v zmysle § 43 ods. 1 OSP je v tomto prípade povinnosťou súdov uznesením vyzvať na odstránenie tejto vady žaloby. V nadväznosti na uvedené dáva sťažovateľ do pozornosti, že v samotnej žalobe odkazoval na § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, z ktorého jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ mal v úmysle uplatniť si svoj nárok voči poisťovni, a nie voči pobočke organizačnej zložke zahraničnej právnickej osoby bez procesnej subjektivity. Vzhľadom na uvedený fakt sú preto závery najvyššieho súdu, ako aj súdov, ktoré rozhodovali v predmetnej veci, ústavne neudržateľné.

d) Sťažovateľ z opatrnosti dáva do pozornosti, že pokiaľ by si Okresný súd Poprad riadne plnil svoje procesné povinnosti vyplývajúce z § 103 OSP, tak by nepochybne musel zastaviť predmetné konanie pre nedostatok procesnej spôsobilosti na strane žalovaného, a to hneď na jeho začiatku. Sťažovateľ by následne mal možnosť podať žalobu proti subjektu s procesnou subjektivitou, a tak zabrániť premlčaniu svojho nároku. Z uvedeného vyplýva, že priamym konaním, resp. nekonaním Okresného súdu Poprad došlo k situácii, keď sťažovateľ už nemal možnosť, aby súdy meritórnym rozhodnutím rozhodli o jeho hmotnoprávnom nároku, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

e) Napokon podľa názoru sťažovateľa mali všeobecné súdy posúdiť vznesenie námietky premlčania žalobou za rozporné s dobrými mravmi, a teda na túto námietku neprihliadať, čo by zo strany

týchto súdov znamenalo vyjadrenie rešpektu k významu základných práv sťažovateľa, ktorých porušenie v tejto ústavnej sťažnosti namieta.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu o zamietnutí dovolania sťažovateľa pre ústavne nesúladnú interpretáciu § 43 OSP, v dôsledku ktorej všeobecné súdy konajúce vo veci nevyzvali sťažovateľa na odstránenie formálnej vady žaloby spočívajúcej v nesprávnom označení žalovaného, čo viedlo v konečnom dôsledku k zamietnutiu sťažovateľom uplatnenej žaloby.

5. Po preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že v ústavnej sťažnosti predložená argumentácia nie je spôsobilá spochybniť ústavnú konformnosť prijatých právnych záverov. Sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti opakuje výhrady, ktoré už uplatnil pred krajským súdom a rovnako najvyšším súdom, a vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho súdu v ústavnej sťažnosti nepredložil konkrétnu argumentáciu spochybňujúcu udržateľnosť záverov najvyššieho súdu. Prevažná časť jeho argumentácie je len opakovaním argumentácie uvedenej v dovolaní a predtým v odvolaní, čím stavia ústavný súd do pozície ďalšej prieskumnej inštalácie, ktorá by mala opätovne posudzovať rovnaké námietky. Takéto postavenie ústavnému súdu neprináleží. Ústavný súd nie je opravnou inštaláciou všeobecných súdov (I. ÚS 31/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (podobne aj IV. ÚS 43/04).

6. Najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého rozsudku podrobne vyjadril k jednotlivým rozhodnutiam najvyššieho súdu a ústavného súdu, ktorými sťažovateľ podporoval svoju dovolaciu námietku založenú na nesprávnom procesnom postupe súdov nižších inštalácií, keď okresný súd sťažovateľa v rozpore s § 43 ods. 1 OSP nevyzval na odstránenie nedostatkov podania – označenia žalovaného subjektu, čím došlo podľa názoru sťažovateľa v konaní k vade v zmysle § 420 písm. f) CSP. Analýzou sťažovateľom označených rozhodnutí najvyšší súd vyhodnotil, že tieto vychádzajú z odlišného skutkového a právneho stavu, resp. z odlišnej procesnej situácie, a preto z nich vo veci sťažovateľa nemožno vychádzať. Najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvej inštalácie, svojím procesným postupom nezaťažil konanie vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, keďže v prípade sťažovateľa neboli splnené zákonné predpoklady na použitie postupu § 43 ods. 1 OSP, pretože z jeho žaloby nevyplýval žiadny rozpor týkajúci sa skutočnosti, koho mal v úmysle žalovať, a tým, že súd prvej inštalácie nepoučil, resp. nevyzval sťažovateľa na opravenie žalovanej strany tak, aby táto mala procesnú subjektivitu, neporušil jeho právo na spravodlivý proces. K druhému uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP najvyšší súd uviedol, že sťažovateľ v dovolaní nepoukázal na konkrétne rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré by nastolenú otázku, „*kto je subjektom konania na strane žalovaného a či spôsob, akým žalobca žalovaného vymedzil, resp. jeho označenie opravil, možno považovať za účinný a súd má povinnosť naň prihliadnuť a aké právne účinky mu priznáva*“, riešili odlišným spôsobom. K namietanému nesprávne právnemu posúdeniu otázky premlčania uplatneného nároku najvyšší súd uviedol, že právny názor vyjadrený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej

socialistickej republiky č. k. 4Cz/32/81 z 22. decembra 1981 bol prekovaný neskoršou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu (judikát R 45/2003, sp. zn. 3Cdo/92/2004) a vychádzajúc z nej najvyšší súd zhrnul, že vo veci sťažovateľa bol „v žalobe označený žalovaný subjekt úplne, presne, určito a zrozumiteľne, pričom vadou podania (žaloby) nie je skutočnosť, že tento subjekt - organizačná zložka podniku zahraničnej osoby, nemá procesnú subjektivitu. Ide o nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť. Súd prvej inštancie preto nemal dôvod postupovať podľa § 43 ods. 1 OSP (v súčasnosti § 129 CSP) a vyzvať dovolateľa na opravu žaloby, pretože jeho žaloba nebola vadným (nesprávnym, neúplným alebo nezrozumiteľným) podaním v zmysle daného ustanovenia. Z uvedeného potom vyplýva záver, že podanie žaloby proti procesne nespôsobilému subjektu nemôže mať za následok spočítvanie premlčacej doby podľa § 112 Občianskeho zákonníka.“.

7. Právne závery, ktoré v konečnom dôsledku viedli najvyšší súd k zamietnutiu dovolania podľa § 448 CSP, sú v napadnutom rozhodnutí zdôvodnené vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo a majú oporu nielen v aplikovaných ustanoveniach civilných procesných kódexov, ale i v judikatúre najvyššieho súdu, na ktorú v odôvodnení napadnutého rozsudku poukazuje. Ústavný súd v prejednávanej veci nezistil taký výklad a aplikáciu relevantných právnych ustanovení, ktorých účinky by boli nezlučiteľné s označenými právami sťažovateľa alebo ktoré by popierali samotný obsah a zmysel aplikovaných noriem. Ústavný súd považuje najvyšším súdom poskytnutú odpoveď na námietky sťažovateľa o nesprávnom procesnom postupe okresného súdu a nesprávnom právnom posúdení veci okresným a odvolacím súdom za ústavne akceptovateľnú. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, prílišného formalizmu či nedostatočného odôvodnenia zo strany najvyššieho súdu pri posudzovaní dovolania sťažovateľa. V okolnostiach veci ústavný súd preto nevidí žiadny priestor na vstupovanie do rozhodnutia všeobecného súdu a posudzovanie hmotnoprávnych či procesných otázok, ktorých posúdenie všeobecné súdy viedlo k vydaniu ich rozhodnutí.

8. K sťažnostnej námietke o nesprávnom postupe okresného súdu, ktorý mal zastaviť predmetné konanie pre nedostatok procesnej spôsobilosti na strane žalovaného hneď na jeho začiatku, čím by sa predišlo premlčaniu sťažovateľom uplatneného nároku, ústavný súd uvádza, že takto formulovaná námietka sťažovateľa nebola prednesená dovolaciemu súdu na rozhodnutie, a preto je v zmysle zásady subsidiarity neprípustná. Ústavný súd však v tejto súvislosti poukazuje na to, že sťažovateľ v dovolaní uplatnil presne opačnú argumentáciu, keď uviedol, že „zastavenie konania v prejednávanej veci bez vyzvania žalobcu na odstránenie nedostatkov v označení žalovaného ako to žalovaný žiadal, by nepochybne predstavovalo pre žalobcu odňatie možnosti konať pred súdom, resp. odmietnutie spravodlivosti so všetkými dôsledkami v podobe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov vrátane ústavnej sťažnosti“.

9. Ústavný súd podotýka, že obsahom základného práva na súdnu ochranu, resp. spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je garancia, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania.

10. Z uvedených dôvodov ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom a právom na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorého porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd

preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

11. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho ústavnej sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Euboš Szigeti
predseda senátu